3 Νοεμβρίου 2014

Απόλαυσις στη Γειτονιά Διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

«Όπου σας εύρει το κακό, όπου θολώνει ο νους σας μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό και Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη.» Οδυσσέας Ελύτης

Διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, που πρωτοδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Άστυ» σε δύο συνέχειες, στις 15 και 16 Αυγούστου 1900.
Σάτιρα και δράμα μαζί, μοναδικό στο είδος του, γιατί του λείπει ολότελα η αφήγηση και όλη η ιστορία εξελίσσεται μεσ' από το κουτσομπολιό των γυναικών μιας γειτονιάς της Αθήνας για ένα νεαρό άνδρα, που αυτοκτόνησε από έρωτα. (sansimera.gr)

– Ετελείωσε;... αλήθεια;
– Τώρα ξεψύχησε.
– Και τον εμεταλάβανε;
– Θα τον θάψουν με παπάδες;
– Έζησε ως δεκαπέντε ώρες.

Από παράθυρον εις αυλόπορταν, από εξώστην εις δώμα, από χαμόγειον εις ανώγειον, επετούσαν το πρωί οι πτερόεντες αυτοί διάλογοι μεταξύ των γειτονισσών. Και μεγάλη περιέργεια εφέρετο ελαφρά εις τον αέρα.

– Η άμοιρη η μάννα! κλαίει και δέρνεται.
– Ο πατέρας, ο έρμος, λείπει.
– Και δεν του ντελεγραφούνε νάρθη;
– Είπαν πως του ντελεγραφήσανε.
– Που βρίσκεται;
– Στη Λειβαδιά, μούπαν, ή στο Λιδωρίκι.
– Στα Σάλωνα, όχι στην Λειβαδιά!
– Στην Σαντορίνη, όχι στα Σάλωνα!
– Η δόλια η μαννούλα τα τραβά όλα.
– Και δε λυπήθηκε τα νιάτα του;... Δεκαοχτώ χρονών παιδί, ακούς εσύ!
– Και τι μορφόπαιδο! τι σεμνό και συλλογισμένο περπατούσε!
– Ακόμα δεν ίδρωνε το μουστάκι του! Κι έκαμε τη ζωή του χαλάλι!
– Στην κοιλιά είχε χτυπηθή;
– Στο στομάχι, παραπάνω, στο στήθος, κοντά στο βυζί.
– Στο υπογάστριο, όχι στο στήθος!
– Με μαχαίρι;
– Με μαχαίρι.
– Δεν ήξευρε να χτυπηθή, το ελάχιστο, στο πόδι! είπε η μία.
– Στο σπίτι μέσα μαχαιρώθηκε;
– Απάνω, στο Αστεροσκοπείο.
– Στο Θησείο, καλέ, όχι στο Αστεροσκοπείο!
– Κι έζησε δεκαπέντε ώρες;
– Μάλιστα, από εψές το δειλινό ως τα σήμερα το πρωί.
– Και τι να λιμπιστή; Το επήρε κατάκαρδα, ως τόσο.
– Κείνο το κορίτσι το μελαχροινό!
– Είδες μαύρη που ήταν· μα νόστιμη, αλήθεια.
– Τι είναι; τι είναι;

ηρώτησε μία άνιφτη, αχτένιστη, η οποία τώρα ακόμη εξήλθεν από το υπόγειον δωμάτιον, όπου εκατοικούσε.
– Να, ο Μιχαλάκης που σκοτώθηκε.
– Ποιος Μιχαλάκης;
– Κείνο το παιδί της κυρίας Βασιλειάδους, που περνούσε από ‘δω.
– Α! ο Μιχαλάκης, της κυρίας Βασιλειάδους; και γιατί σκοτώθηκε;
– Εσύ μονάχα δεν είσ’ από ‘δω; Δεν άκουσες τίποτα;
– Όχι, γιατί σκοτώθηκε;
– Θέλεις να σου πω το γιατί; Να, από έρωτα, το καημένο...
– Και ποιαν αγαπούσε;
– Θα τον θάψουν, λέει, με παπάδες; Έδωκε ο Μητροπολίτης την άδεια;
– Να, ο παπα-Γρηγόρης του είπε: δεν σε μεταλαβαίνω αν δεν ξαγορευθής...

– Κι εκείνο τι είπε; Μπόρεσε και μίλησε;
– Κι εκείνο τού είπε: Κανένας δεν φταίγει, παπά μου· εγώ μονάχος μου το έκανα. Εφταξούσιος δεν ήμουν; Εφταξούσιος βέβαια.
– Και τόχε πάρει κατάκαρδα; Λένε πως την αγαπούσε από μικρή.
– Από δώδεκα χρονών την αγαπούσε. Δώδεκα χρονών εκείνος, ένδεκα αυτή.
– Και το φώναζε, το είχε μεγάλο μεράκι. Ή θα την πάρω, μητέρα μου, ή θα σκοτωθώ.
– Το είπε και τόκανε.
– Τι αίσθημα!...
– Μα εκείνη δεν τον αγαπούσε; έλαβε καιρόν να ερωτήση η άνιφτη, η τελευταία εξελθούσα από το ισόγειον, προς την αυλόπορταν, όπου ίσταντο δύο ή τρεις γυναίκες, ενώ άλλαι τρεις ή τέσσαρες ανταπεκρίνοντο προς ταύτας υψηλά από μπαλκόνια ή παράθυρα, ως χελιδόνες εις τας φωλεάς των, υπό τα γείσα των στεγών.
– Τι μορφόπαιδο! κρίμα!
– Τώρα, έχει φύγει από τη γειτονιά η μικρή εκείνη.
– Νανία την έλεγαν, θαρρώ, ή πως την έλεγαν; Ανιψιά τής κυρία-Παναγιώτους, που την έχει πάρει ψυχοπαίδα, επειδής είναι άκληρη.
– Α! της κυρία-Παναγιώτους;
– Μαύρη, χλωμή, με μεγάλα μάτια, νόστιμη, συμπαθητικιά. Μάτια που έσφαζαν.
– Να που έσφαξαν ένανε.
– Έχει φύγει από δω απ’ το μαχαλά με τη μητέρα της· είναι πεντ’ έξι μέρες.
– Με ποια μητέρα της; με τη θεια της, την ψυχομάννα της.
– Και πού κοντά κάθισαν τώρα.
– Ποιος ξέρει; Στη Νεάπολη, ψηλά επάνω.
– Στο Κολωνάκι, όχι στη Νεάπολη!
– Κι εκείνη δεν τον αγάπαε; ηρώτησεν πάλι η ακτένιστη.
– Εκείνη εκοίταζε πολλούς· είχε αργολάβους. Εκανε αργολαβίες με το μεροκάματο.
– Δεν θα είναι παραπάν’ από δεκάξι χρονών κορίτσι.
– Ως δεκαεφτά θα είναι.
– Δεκαεφτά, δεκαοχτώ, τόσο...
– Θα πάη τάχα να κλάψη στην κάσα του; Θα πάη στον τάφο του να κλάψη;
– Και πότε θα τον θάψουν;
– Θα τον ξενυχτίσουν τάχα; ή σήμερα το δειλινό θα τον παν’;
– Μα ετελείωσε για τα καλά; Είπαν, πως ψυχομαχούσε.
– Ξεψύχησε, καλέ, τον αλλάζουν. Θέλετε να τον ζωντανέψετε πίσω;
– Αχ! η μάννα η άμοιρη!Αριστερά, εις την πρώτην καμπήν της οδού, εις στενόν δρομίσκον, υπήρχε μικρά κομψή οικία, ανήκουσα εις την οικογένειαν του νέου του αυτοκτονήσαντος. Η οικογένεια κατώκει εις το ισόγειον.Ο θάλαμος, όπου είχαν εξαπλωμένον τον νεκρόν, είχε δύο παράθυρα ημιανοικτά προς τον δρόμον.
Έξω, επί του πεζοδρομίου, γύρω εις το παράθυρον, εσχηματίζετο πυκνόν

ημικύκλιον από γυναίκας, παιδία του δρόμου, γείτονας και διαβάτας.
Ο νεκρός ηπλωμένος επί της κλίνης εις το μέσον, δύο λαμπάδες έκαιον, η μήτηρ εξηκολούθει να κλαίη σπαρακτικώς. Οκτώ ή δέκα πρόσωπα, οικείοι ή συγγενείς, ίσταντο όρθιοι περί την κλίνην. Τέσσαρες ή πέντε γυναίκες εκάθηντο ολόγυρα.

Πας διαβάτης ίστατο έξω διά να ίδη. Αι γυναίκες της γειτονιάς, μη χορταίνουσαι να βλέπουν, εσπόγγιζον διαρκώς τα τόσον εύκολα δάκρυα. Ηκούοντο ψιθυρισμοί·

– Ωχ! Κρίμα στο νέο!
– Δε λυπήθηκε τα νιάτα του!
– Πώς άλλαξε το πρόσωπο του!
– Σαν να κοιμάται είναι!
– Να, τώρα θα μας μιλήση!
– Να μίλαε της μητέρας του, να την παρηγορήση!
– Δεν τον έπαιρνε ξώψυχα!
– Δεν ήξερε να μη χτυπήση δυνατά!
– Δεν το έκανε καλύτερα με ρεβόλβερο, μπορούσε να μην τον έπαιρνε καλά η σφαίρα.
– Δεν έπαιρνε τίποτις από το φαρμακείο να πιή, να του δώσουνε αντιφάρμακο! είπε μία.
– Δεν κατάπινε τίποτα σπίρτα, να του δίνανε γιατρικό να τα ξέρναε! είπεν άλλη.
– Ωχ! Κρίμα ’ς!
– Αχ! η δόλια η μαννούλα!

Επάνω εις μίαν ταράτσαν ίσταντο το πρωί της άλλης ημέρας τρεις νεαραί γυναίκες, τέσσερα ή πέντε κοράσια, ηλικίας μεταξύ πέντε και δέκα ετών και μία γεροντοτέρα. Η ταράτσα έβλεπεν εις τινά γειτονικήν αυλήν, αντίκρυζε δε πλαγιώτερον ολίγον προς την δυτικήν θύραν, την νοτιοδυτικήν γωνίαν και το μικρόν κωδωνοστάσιον του ενοριακού ναού της συνοικίας.

– Να, τον φέρνουνε!
– Είναι κόσμος κάμποσος!
– Να το καπάκι· να τα φανάρια· να κι ο Σταυρός!
– Να κι οι παππάδες!
– Πού είναι η κάσα;
– Ω, λουλούδια και κακό· νά τος, νά τος!
– Πούναι τος, μαμά; πούναι τος;

Και η μικρά κορασίς ανερριχάτο προσκολλώμενη εις τον θριγκόν, κύπτουσα απλήστως, με κίνδυνον να πέση.

– Δε φαίνεται καλά· είναι κόσμος μπροστά... ωχ! δεν μπορούν να σταθούν παράμερα!
– Σταθήτε, καλέ, στην άκρη!...
– Να, τον πάνε μες στην εκκλησιά!...
– Καλά-καλά δεν τον είδαμε.
– Εγώ δεν είδα, μαμά!...
– Θα τον ιδούμε τώρα που θα τον βγάλουν έξω! θα πάρουν τον κάτω δρόμο.
– Στο κάτω νεκροταφείο δεν θα τον παν' ;
– Μπορεί να τον παν' και στο απάνω· μα αλλάζουν πάντα το δρόμο...
– Κόσμος που μπαίνει μες στην εκκλησιά!
– Να ο αδελφός του, με δύο φίλους που τον κρατούν μπράτσο.
– Πούναι, μαμά, πούναι;
– Να, τώρα πάει μέσα...
– Πάνε μέσα όλοι· και δεν είδαμε τη μάννα του.
– Πού να ιδείς, τόσος κόσμος!
– Αχ! η δόλια του η μαννούλα!... Πως δε λυπήθηκε τα νιάτα του!...
– Ο πατέρας λείπει, λένε, δεν είν' εδώ.
– Η έρμ' η μάννα τα τραβά όλα!

Ηκούσθη κλάψιμον παιδίου ανερχόμενον από τον θάλαμον δια της θύρας προς την ταράτσαν.

– Ο γυιός σου κλαίει, Σταματούλα!
– Τι να το κάμω; Ζαλίζεται να το σκύβω στην ταράτσα· δεν θα ιδώ τίποτα· ας κλάψη!

Εφάνη κίνησίς τις ανθρώπων περί τας δύο θύρας του ναού, την δυτικήν και την πλαγίαν· άνθρωποι εισήρχοντο δρομαίως ή εξήρχοντο.
– Τι είναι, καλέ; Τ' είναι;
– Κάτι τρέχει· τι να είναι;
– Μην ήρθε ο πατέρας του σκοτωμένου και τρέχουν έτσι;
– Μα του ντελεγραφήσανε τάχα; Και πρόφταινε νάρθη;
– Μην ελιγοθύμησε η μάννα του;
– Γιατί τρέχει έτσι ο κόσμος;
– Μην έπεσε κανένα παιδί απ' το γυναικίτη; Σα φωνές ακούω, κλάϊματα.
– Απ' το γυναικίτη;
– Η κουμπάρα η Θοδώρα, που πήγε τώρα στην εκκλησιά, δε βαστούσε· ήθελε να ιδή· έγκυος με το παιδί στην αγκαλιά...
– Μην της έπεσε το παιδί απ' τα χέρια, καθώς θα έσκυβε απ' το γυναικίτη;
– Τι λες, καλέ; Πώς σου φάνηκε αυτό;

– Δεν ξέρω κι εγώ τι να πω. Άλλες κάμποσες πηγαίνουν και καβαλικεύουν στα στασίδια, απ’ οπίσω απ’ τον ψάλτη για να ιδούνε... Μα η κουμπάρα θ’ ανέβηκε στο γυναικίτη.
– Ακόμα τρέχουν!... Η μάννα του νεκρού θα λιγοθύμησε... Αυτό θα είναι!
– Ακούστε να σας πω!... μην ήρθε κείνη η αραπίτσα η Νανία, που αγαπούσε ο σκοτωμένος;...

Είπαν πως γι’ αυτήν σκοτώθηκε.

– Και μην έπεσε απάνω στο νεκρό, αβάσταχτα, τραβώντας τα μαλλιά της!...
– Ποιός να ξέρει!... Νάξερα, θα πήγαινα στην εκκλησιά!...
– Από πού να μάθη κανείς!...
– Νά, ο μπαρμπα-Λιμπέρης!... Ε, μπαρμπα-Λιμπέρη, μπαρμπα-Λιμπέρη!

Η μικρά κορασίς είδε μεταξύ του πλήθους, έξω του ναού, ένα συγγενή της μητρός της ιστάμενον και ήρχισε να φωνάζει ακράτητα:

– Μπαρμπα-Λιμπέρη! μπαρμπα-Λιμπέρη! Ε, μπαρμπα-Λιμπέρη!

Αλλ’ εκεί όπου ίστατο ο καλούμενος φυσικά υπήρχον πλειότεροι θόρυβοι και η φωνή της παιδίσκης δεν θα έφθανε ν’ ακουσθή.

– Μπαρμπα-Λιμπέρη! Λιμπέρη! ε Λιμπέρη! δεν ακούς;... Θείε Λιβέριε! Λιμπέρη! Ε μπαρμπα-Λιμπέρη!

Τον έκραζε δια να έλθη, να τους ειπή τι είχε συμβή εντός του ναού και πόθεν η κίνησις εκείνη, την οποίαν τους εφάνη ότι παρετήρησαν. Αλλά πιθανόν να μη είχε συμβή τίποτε και βέβαιον, ότι ο μπαρμπα-Λιμπέρης δεν θα ήξευρε τίποτε να τους είπη, και αν ακόμη ήκουε τας φωνάς της μικράς ανεψιάς του.

– Μα γιατί δεν ακούει, καλέ; κουφός είναι;
– Να, τώρα τον ανησπάζονται, είπεν η γραία· ησυχάσατε· τώρα θα βγουν· άρχισαν κι ανησπάζονται.
– Πώς το ξέρεις;

Βγαίνουν ένας-ένας απ’ την εκκλησιά· ανησπάζονται και βγαίνουν... Τώρα θα τον βγάλουν.

– Θα τον βγάλουν, γιαγιά, γλήγορα;
– Τώρα, σε λιγάκι.

Ηκούσθησαν και πάλιν οι κλαυθμοί του παιδίου, υποκάτωθεν ακριβώς της

ταράτσας.

– Σταματούλα, δεν ακούς; το παιδί έσκασε να κλαίη!
– Ας κλάψη· ζαλίζεται να τον σκύβω στην ταράτσα και δε θα ιδώ τίποτε.
– Να, τώρα θα βγουν έξω.
– Μα γιατί άργησαν;
– Αργούν πολύ.
– Αχ! πότε θα βγουν;
– Θα τον ιδούμε, μαμά; θα τον ιδώ κι’ εγώ;
– Τώρα θα βγουν.
– Μα πώς αργούν ακόμα;
– Να τώρα πήραν στα χέρια το Σταυρό, τα φανάρια.
– Να, βγαίνουν.
– Να οι παπάδες!
– Να, τώρα θα βγη το λείψανο!
– Πούναι το, μαμά; πούναι το;
– Να!
– Ωχ! μαύρος, μαύρος, που έγινε! απ’ τη μαχαιριά τάχα; χύθηκε το αίμα· πώς μαύρισε!
– Εγώ δεν βλέπω, μαμά!... μαμά!
– Να, εκεί· βαστάξου καλά, μη σκύβης.
– Αχ! καημένα νιάτα! κρίμα ’ς! κρίμα ’ς!
– Η άχαρη η μαννούλα του!
– Να την! κείνη η ντελικάτη, η μαυροφόρα· μπαίνει μες στο αμάξι μαζύ με άλλες δύο...
– Πού είναι την, μαμά;...
– Τώρα μπήκε μες στην καρότσα· πάνε!
– Αχ! μαύρη μαννούλα!
– Κρίμα ’ς τα νιάτα του!
– Θεός σχωρέσ’ τονε!
– Θεός σχωρέσ’ τονε!

ρού έμελλεν οσονούπω να τελειώσει.
ς άλλον κόσμον ολιγωτέραν περιέργειαν.

Μαρτίου 1851 – Σκιάθος 3 Ιανουαρίου 1911), «η κορυφή των κορυφών» κατά τον Κ. Π. Καβάφη, είναι ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες λογοτέχνες, γνωστός και ως «ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων». Έγραψε κυρίως διηγήματα, τα οποία κατέχουν περίοπτη θέση στη νεοελληνική λογοτεχνία.

Ο ίδιος σε ένα σύντομο αυτοβιογραφικό σημείωμα ιστορεί τη ζωή του:

«Ἐγεννήθην ἐν Σκιάθῳ, τῇ 4 Μαρτίου 1851.

Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον εἰς τὰ 1863, ἀλλὰ μόνον τῷ 1867 ἐστάλην εἰς τὸ Γυμνάσιον Χαλκίδος, ὅπου ἤκουσα τὴν Α’ καὶ Β’ τάξιν.

Τὴν Γ’ ἐμαθήτευσα εἰς Πειραιᾶ, εἶτα διέκοψα τὰς σπουδάς μου καὶ ἔμεινα εἰς τὴν πατρίδα. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1872 ὑπήγα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος χάριν προσκυνήσεως, ὅπου ἔμεινα ὀλίγους μῆνας. Τῷ 1873 ἦλθα εἰς Ἀθήνας καί ἐφοίτησα εἰς τὴν Δ’ τοῦ Βαρβακείου.

Τῷ 1874 ἐνεγράφην εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολήν, ὅπου ἤκουα κατ’ ἐκλογὴν ὀλίγα μαθήματα φιλολογικά, κατ’ ἰδίαν δὲ ἠσχολούμην εἰς τὰ ξένας γλώσσας.

Μικρὸς ἐζωγράφιζα Ἁγίους, εἶτα ἔγραφα στίχους, καί ἐδοκίμαζα να συντάξω κωμῳδίας. Τῷ 1868 ἐπεχείρησα νὰ γράψω μυθιστόρημα.

Τῷ 1879 ἐδημοσιεύθη «ἡ Μετανάστις» ἔργον μου εἰς τὸ περιοδικὸν «Σωτήρα».

Τῷ 1882 ἐδημοσιεύθη «Οἱ ἔμποροι τῶν Ἐθνῶν» εἰς τὸ «Μὴ χάνεσαι».

Ἀργότερα ἔγραψα περὶ τὰ ἑκατὸν διηγήματα, δημοσιευθέντα εἰς διάφορα περιοδικὰ καί ἐφημερίδας.»

Επιμέλεια: Σοφία Ντρέκου/Αέναη επΑνάσταση
Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr